

EL JACIMENT DEL VILAR

Estudi d'una àmfora púnica

En el nostre anterior article (1), publicat ja fa uns mesos, analitzàvem les diverses circumstàncies a què el jaciment ibèric del Vilar ha estat sotmès, i això des dels anys de la seva descoberta i primeres excavacions, que han seguit amb les graduals malmeses realitzades amb el pas dels anys, que reduïren la seva extensió ori-

ginal, i que han finalitzat amb la denúncia de la contínua explotació portada a terme amb els materials apareguts amb el desig d'empènyer les autoritats locals a recobrar, per a la nostra història, aquesta valuosa peça arqueològica.

Dèiem, en aquella ocasió, que l'inventari i estudi de les peces que la

Comissió d'Arqueologia de l'I.E.V. posseïx, fruit de donacions, seria objecte de futures publicacions, en què fariem públic l'acurat treball de neteja, restauració i investigació efectuat al nostre taller amb aquests materials. Presentem, doncs, avui, una peça interessant i ben datada, dintre del camp de l'estudi del comerç púnic, donació del senyor Gabriel Secall.

La peça correspon al terç superior d'una àmfora, la qual ofereix un perfil cilíndric, mancat de coll, amb la vora tallada en tot el seu diàmetre, i que es decanta uns cinc graus respecte a l'horitzontal.

La resta presenta, així mateix, dues nances laterals ovalades i de diferent gruix, amb una impressió digital inferior d'una profunditat de 6 mil·límetres.

La pasta utilitzada és ataronjada, grollera, poc compactada, i conté desgreixant de quars amb una poca quantitat de mica daurada. L'àmfora és coberta amb una engalba exterior blanquinosa.

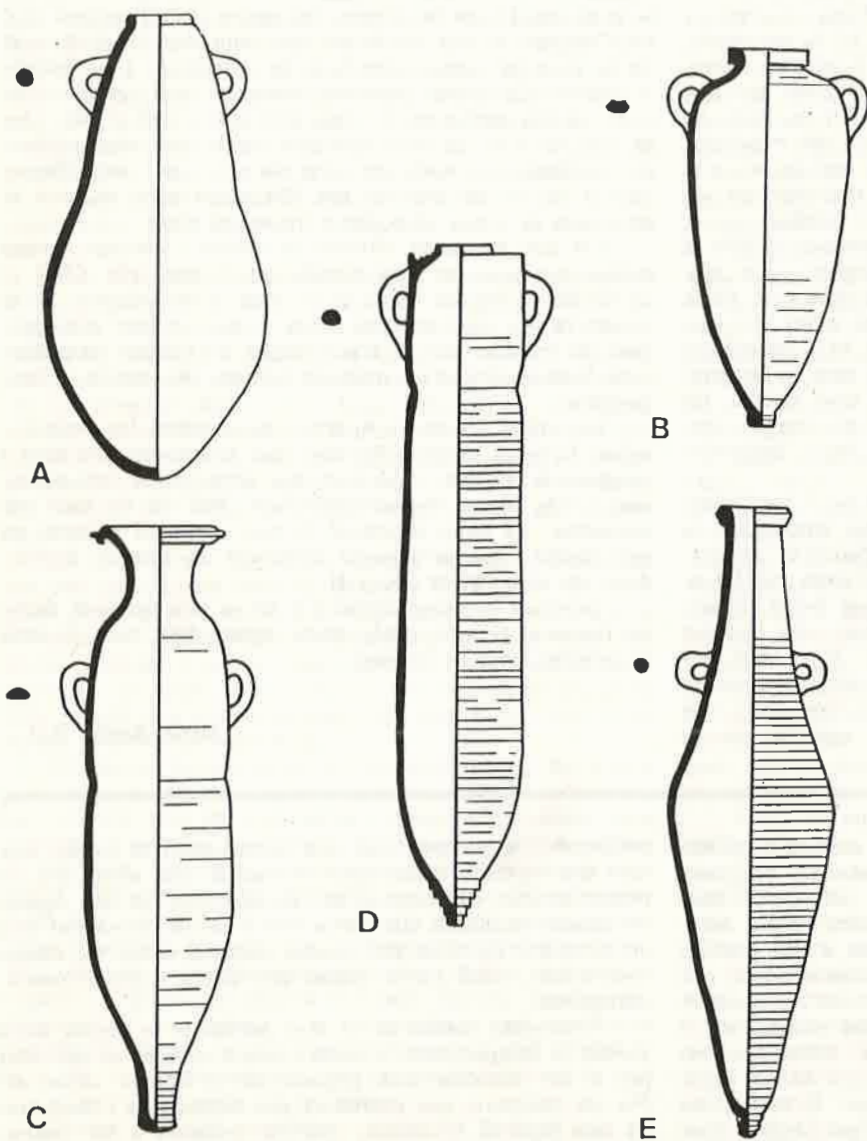
Les característiques generals de la peça s'inclouen dintre de la tipologia actual, basada principalment en els estudis realitzats per Josep M. Mañà (2), dintre de la denominació Mañà D (3).

Amb posterioritat, els postulats de Mañà foren revisats i subdividits, aquests tipus, en dues varietats (A i B), segons la forma de la boca.

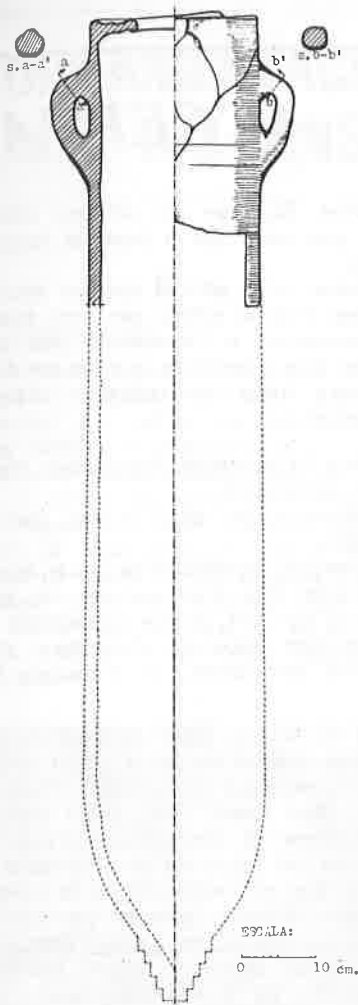
Atenent aquesta nova classificació, la nostra àmfora correspon a la variant A, amb una boca tancada per un disc, de diàmetre variable, acanalat, fet amb una pasta ataronjada, amb diàmetre exterior de 22 centímetres, mentre l'interior és de 9'6 centímetres (4).

L'àrea costanera mediterrània de la Península presenta troballes iguals a la present. Els principals jaciments que podem assenyalar són Tossal de Manises, l'Alcúdia d'Elx i Castell de Santa Bàrbara, a Xixona, tots al País Valencià (5); Eivissa; la Serreta i l'Albufeta, a Alacant; el Santuari de La Luz, a Múrcia (6); i Empúries.

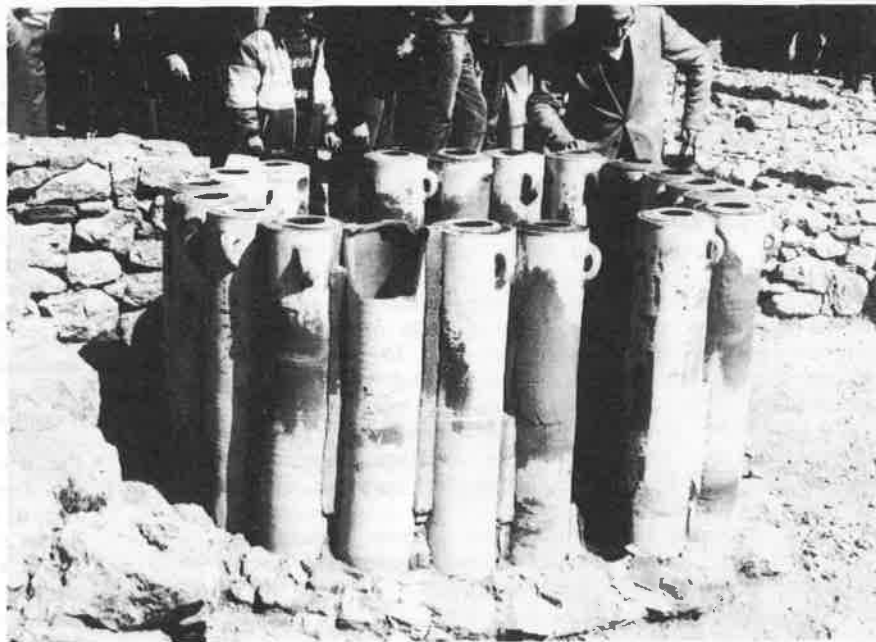
El marc cronològic en què es mou, deu anar pels voltants del

Tipologia realitzada per Josep M. Mañà.

Dibuix de tros conservat de l'àmfora, amb la indicació de la seva forma originària.

Els filtres d'aigua d'Empúries esdevenen una mostra de la reutilització de l'àmfora púnica Mañé D.

final del període púnic, tot i que actualment s'endarrereixen les dates cap el s. IV a. C., i que perduren fins el s. II-I a. C., com és el cas del jaciment d'Asta Regia, on trobem una variant tardana d'aquesta àmfora, cas que no és el nostre.

Procedeix, la peça, de tallers del Mediterrani Occidental i Central, llocs on apareixen amb més abundància i claredat (zona de Cartago i Sardenya o Sicília). La seva desaparició es devia produir, doncs, en el 200-150 a. C., moment en què s'esborren de manera sobtada les importacions massives d'àmfores púnico-cartagineses (7).

La seva utilització se centra en el comerç púnic a gran escala, tal com ho semblen demostrar les troballes de procedència submarina, però en moltes ocasions les trobem reaprofitades com a filtres d'aigua (Empúries) o en necròpolis cobrint algun cadàver. En tot cas, són la mostra d'una transacció púnica que es perllongà, sobretot a les colònies del sud, fundades pels púnics, i als nuclis de població desenvolupats gràcies al seu estimul, en temps de la dominació romana (8).

L'aparició de nombrosos fragments d'àmfores púniques al poblat del Vilar ens valora la presència freqüent d'aquestes relacions comercials ibero-púniques en el s. III a. C., període en què agafaren un més considerable impuls aquests corrents mercantils.

**M. Ester Fabra i Salvat
Samuel Burguete i Recasens**

NOTES:

(1) BURGUETE i RECASENS, Samuel, i FABRA i SALVAT, M. Ester, "El jaciment del Vilar, una qüestió inconclusa", Rev. CULTURA, Valls, març 1983, Pàg. 24-29.

(2) MAÑÀ, Josep M., "Sobre tipologia de ànforas púnicas", VI Congrés Arqueològic del Sud-Est, Alcoi 1850, Cartagena 1951, Pàgs. 203-210. / Actualització a MAÑÀ, Josep M., "Sobre tipologia de ànforas púnicas", Rev. Informació Arqueològica, n.º 14 maig-agost 1974.

(3) També anomenada "de obús".

(4) Veure els estudis de SOLIER, Y., "Ceramiques puniques et ibero-puniques sur le littoral du Languedoc du VI ème au debut du II ème siècle avant J.C.", Rev. Rivista di Studi Liguri XXXIV, 1968, Pàgs. 127-150. Segons aquesta divisió, la nostra àmfora correspon a una Mañà D, Solier A-1.

(5) RIBERA LACOMBA, Albert, "Las ànforas prerromanas valencianas" (fenícies, ibèriques i púniques), Secció de Prehistòria a València del C.S.I.C., Sèrie de treballs diversos, n.º 73, València 1982.

(6) FERNANDEZ DE AVILES, A., "Anforas púnicas del Museo Arqueológico de Murcia", A.C.F.A.B.A., II 1934.

(7) Solier donà la hipòtesi d'una fabricació a tallers del sud de la Península. Posteriorment RAMON, Juan, en "La producció anfòrica púnico-ebusitana", Eivissa 1981, l'ha posada en dubte.

(8) GUASCH, Pasqual, "Algunos aspectos del comercio antiguo según las ànforas", I Reunió d'Història de l'Economia Antiga de la Península Ibèria, Papers del Laboratori d'Arqueologia de València, 5, València 1968.

Un aspecte de l'àmfora conservada al Museu.